

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
PRIIT PIKAMÄE IŠVADA,
pateikta 2021 m. rugsėjo 9 d.¹

Byla C-179/20

Fondul Proprietatea SA
prieš
Guvernul României,
likviduojamą SC Complexul Energetic Hunedoara SA,
Compania Națională de Transport al Energiei Electrice „Transelectrica“ SA,
SC Complexul Energetic Oltenia SA,
dalyvaujant:
Ministerul Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri

(*Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas, Rumunija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Elektros energijos vidaus rinkos bendrosios taisyklės – Laisva trečiųjų asmenų prieiga prie sistemų – Su viešąja paslauga susiję įsipareigojimai – Tiekimo saugumas – Direktyva 2009/72/EB – Užtikrinta prieiga prie elektros tinklų – Direktyva 2009/28/EB“

1. Ar valstybė narė gali suteikti užtikrintą prieigą prie perdavimo ir paskirstymo sistemų tam tikriems elektros energijos gamintojams, naudojantiems neatsinaujinančius energijos išteklius?
2. Būtent šis klausimas – vienas iš tų, dėl kurių pateiktas *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas, Rumunija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą, Teisingumo Teismo prašymu bus nagrinėjamas šioje išvadoje.
3. Sprendime, kuris bus priimtas, Teisingumo Teismas, be kita ko, turės galimybę pareikšti nuomonę dėl valstybių narių pareigos suteikti atsinaujinančius energijos išteklius naudojantiems gamintojams garantuojamą prieigą prie tinklų apimties ir dėl garantuojamos prieigos suteikimo tam tikriems neatsinaujinančius energijos išteklius naudojantiems gamintojams poveikio tokios prieigos neturinčių gamintojų galimybei naudotis tinklais.

¹ Originalo kalba: prancūzų.

I. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

1. Direktyva 2009/28/EB

4. Direktyvos 2009/28/EB² 60 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„Svarbu elektros energijai iš atsinaujinančių energijos išteklių suteikti pirmenybinę ir garantuotą prieigą siekiant integruoti atsinaujinančius energijos išteklius į elektros energijos vidaus rinką laikantis Direktyvos 2003/54/EB³ 11 straipsnio 2 dalies ir toliau plėtojant 11 straipsnio 3 dalį. Reikalavimai, susiję su tinklo patikimumo ir saugumo išlaikymu bei operatyvia kontrole ir valdymu, gali skirtis atsižvelgiant į nacionalinio tinklo ir jo veikimo ypatybes. Pirmenybinė prieiga prie tinklo elektros energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių gamintojams užtikrina, kad jie galės parduoti ir perduoti elektros energiją iš atsinaujinančių energijos išteklių pagal sujungimo taisykles bet kuriuo metu, kai bus galima naudotis ištekliumi. Jeigu elektros energija iš atsinaujinančių energijos išteklių yra integruota į vidaus rinką, garantuota prieiga užtikrina, kad visai parduotai ir paremtai elektros energijai bus suteikta prieiga prie tinklo, sudarant sąlygas pasinaudoti kuo didesniu kiekiu elektros energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių iš įrenginių, sujungtų su tinklu. Tačiau tai nereiškia, kad valstybės narės įpareigojamos remti ar nustatyti atsinaujinančių išteklių energijos pirkimo reikalavimus. Kitose sistemose elektros energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių fiksuota kaina paprastai nustatoma kartu sistemos operatoriui nustatant pirkimo įpareigojimą. Tokiu atveju pirmenybinė prieiga jau būna suteikta.“

5. Šios direktyvos 16 straipsnio „Prieiga prie tinklų ir jų eksploatavimas“ 2 dalyje nurodyta:

„Laikydamosi tinklo patikimumo ir saugumo išlaikymo reikalavimų, grindžiamų skaidriais ir nediskriminaciniais kriterijais, kuriuos apibrėžia kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos:

<...>

- b) valstybės narės taip pat arba nustato pirmenybę elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių energijos išteklių, gamintojams naudotis elektros tinklų sistema, arba užtikrina prieigą prie sistemos;
- c) valstybės narės užtikrina, kad tvarkydami reikalus, susijusius su elektros energijos gamybos įrenginiais, perdavimo sistemos operatoriai, kiek leidžia saugus nacionalinės elektros energijos sistemos veikimas ir remiantis skaidriais bei nediskriminaciniais kriterijais, pirmenybę teikia gamybos įrenginiams, naudojantiems atsinaujinančius energijos išteklius. <...>“

² 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/28/EB dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją, iš dalies keičianti bei vėliau panaikinanti direktyvas 2001/77/EB ir 2003/30/EB (OL L 140, 2009, p. 16).

³ 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 96/92/EB (OL L 176, 2003, p. 37, 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 211).

2. Direktyva 2009/72/EB

6. Direktyvos 2009/72/EB⁴ 3 straipsnio „Įpareigojimai teikti viešąsias paslaugas ir vartotojų apsauga“ 2 ir 14 dalyse numatyta:

„2. Visiškai atsižvelgdamos į atitinkamas Sutarties nuostatas, visų pirma į jos 86 straipsnį, valstybės narės elektros energijos sektoriuje veikiančioms įmonėms gali nustatyti įpareigojimus teikti bendros ekonominės svarbos viešąsias paslaugas, kurie gali būti susiję su saugumu, įskaitant tiekimo saugumą, reguliarumą, kokybę ir kainą, bei su aplinkos apsauga, įskaitant energijos vartojimo efektyvumą, energiją iš atsinaujinančių išteklių ir klimato apsaugą. Tokie įpareigojimai turi būti aiškiai apibrėžti, skaidrūs, nediskriminaciniai, patikrinami ir turi užtikrinti Bendrijos elektros energijos įmonėms vienodas galimybes teikti paslaugas nacionaliniams vartotojams. Siekdamos užtikrinti tiekimo saugumą bei energijos vartojimo efektyvumo ir paklausos valdymą bei įgyvendinti aplinkosaugos tikslus ir tikslus, susijusius su energija iš atsinaujinančių išteklių, kaip nurodyta šioje dalyje, valstybės narės gali pradėti įgyvendinti ilgalaikį planavimą, atsižvelgdamos į galimybę, kad trečiosios šalys gali pageidauti prieigos prie sistemos.

<...>

14. Valstybės narės gali nuspręsti netaikyti 7, 8, 32 ir (arba) 34 straipsnių nuostatų, jeigu šių nuostatų taikymas teisiškai ar faktiškai trukdytų vykdyti elektros energijos įmonėms nustatytus įpareigojimus teikti bendros ekonominės svarbos paslaugas ir jeigu tai nedarys tokio poveikio prekybos plėtrai, kuris prieštarautų Bendrijos interesams. Bendrijos interesai, laikantis šios direktyvos ir Sutarties 86 straipsnio, apima, *inter alia*, konkurenciją, susijusią su reikalavimus atitinkančiais vartotojais.“

7. Direktyvos 2009/72 15 straipsnyje „Dispečerinis valdymas ir balansavimas“ nustatyta:

„1. Nepažeidžiant sutartinių elektros energijos tiekimo įpareigojimų, įskaitant konkurso sąlygose numatytus įpareigojimus, perdavimo sistemos operatorius, kai jis privalo atlikti tokią funkciją, yra atsakingas už jo teritorijoje esančių gamybos įrenginių dispečerinį valdymą ir jungiamųjų linijų su kitomis sistemomis naudojimo nustatymą.

2. Gamybos įrenginių dispečerinis valdymas ir jungiamųjų linijų naudojimas nustatomi remiantis kriterijais, kuriuos patvirtina kompetentingos nacionalinės reguliavimo institucijos ir kurie turi būti objektyvūs, paskelbti ir taikomi nediskriminaciniu būdu, užtikrinant tinkamą elektros energijos vidaus rinkos veikimą. Kriterijuose atsižvelgiama į elektros energijos, kuri tiekama iš turimų gamybos įrenginių ar jungiamųjų linijų, ekonominę pirmumo teisę bei į techninius sistemos apribojimus.

3. Valstybė narė reikalauja, kad sistemos operatoriai gamybos įrenginių, naudojančių atsinaujinančius energijos išteklius, dispečerinį valdymą vykdytų atsižvelgdami į Direktyvos 2009/28/EB 16 straipsnį. Be to, ji gali reikalauti, kad sistemos operatorius, vykdydamas gamybos įrenginių dispečerinį valdymą, pirmenybę teiktų gamybos įrenginiams, kurie gamina bendrą šilumos ir elektros energiją.

4. Valstybė narė, siekdama užtikrinti tiekimo saugumą, gali nustatyti, kad pirmenybė būtų teikiama gamybos įrenginių, kuriems naudojami vietiniai pirminiai energijos šaltiniai neviršijant

⁴ 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/54/EB (OL L 211, 2009, p. 55).

15 % visos pirminės energijos kiekio, reikalingo atitinkamoje valstybėje narėje suvartojamai elektros energijai pagaminti per kalendorinius metus, valdymui.

<...>“

8. Direktyvos 2009/72 32 straipsnyje „Trečiosios šalies prieiga prie sistemos“ nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų įgyvendinta paskelbtais tarifais grindžiama sistema, suteikianti trečiosioms šalims prieigą prie perdavimo ir skirstymo sistemų ir taikoma visiems reikalavimus atitinkantiems vartotojams, bei kad ši sistema būtų taikoma objektyviai, nediskriminuojant sistemos naudotojų. Valstybės narės užtikrina, kad tie tarifai arba jų apskaičiavimo metodikos būtų patvirtinti pagal 37 straipsnį iki jų įsigaliojimo ir kad tie tarifai (jei patvirtinamos tik metodikos – metodikos) būtų paskelbti iki jų įsigaliojimo.

2. Perdavimo ar skirstymo sistemos operatorius gali atsisakyti suteikti prieigą, jeigu trūksta reikiamų pajėgumų. Privaloma pateikti tinkamai pagrįstas tokio atsisakymo priežastis, visų pirma atsižvelgiant į 3 straipsnį ir remiantis objektyviais ir techniškai bei ekonomiškai pagrįstais kriterijais. <...>“

B. Rumunijos teisė

9. Siekdama perkelti Direktyvą 2009/72 į savo teisę Rumunija priėmė kelis teisės aktus, tarp jų – 2012 m. liepos 10 d. *Legea nr. 123/2012 a energiei electrice și a gazelor naturale* (Elektros energijos ir gamtinių dujų įstatymas Nr. 123/2012) (*Monitorul Oficial al României*, 2012 m. liepos 16 d. Nr. 485) (toliau – Įstatymas Nr. 123/2012) ir, taikant šį įstatymą, 2013 m. balandžio 3 d. *Hotărârea Guvernului nr. 138/2013 privind adoptarea unor măsuri pentru siguranța alimentării cu energie electrică* (Rumunijos vyriausybės nutarimas Nr. 138/2013 dėl elektros energijos tiekimo saugumo užtikrinimo priemonių patvirtinimo) (*Monitorul Oficial al României*, 2013 m. balandžio 8 d., Nr. 196) (toliau – Sprendimas Nr. 138/2013).

10. Įstatymo Nr. 123/2012 5 straipsnio „Energetikos programa“ 3 dalyje buvo nustatyta:

„Dėl priežasčių, susijusių su elektros energijos tiekimo saugumu, vyriausybės sprendimu gali būti suteikta garantuota prieiga prie elektros energijos tinklų elektros energijai, pagamintai elektrinėse, kuriose naudojamas šalyje pagamintas kuras, tačiau tik tokiam kiekiui per metus, kuris atitinka pirminės energijos kiekį, neviršijantį 15 % viso lygiaverčio kuro kiekio, būtino galutinę valstybės suvartojimą atitinkančiam elektros energijos kiekiui pagaminti.“

11. Sprendimo Nr. 138/2013 1 straipsnyje buvo numatyta:

„Mintijos termofikacinės elektrinės, priklausančios bendrovei *Societatea Comercială Complexul Energetic Hunedoara SA*, pagamintai elektros energijai suteikiama garantuojama prieiga prie elektros energijos tinklų, taip užtikrinant jos tęstinį veikimą ir ne mažesnę kaip 200 MW vidutinę elektros galią.“

12. Tuo pačiu klausimu minėto sprendimo 2 straipsnyje buvo nustatyta:

„Bendrovės *Societatea Comercială Complexul Energetic Oltenia SA* pagamintai elektros energijai suteikiama garantuojama prieiga prie elektros energijos tinklų, taip užtikrinant jos tęstinį veikimą ir ne mažesnę kaip 500 MW vidutinę elektros galią.“

13. Sprendimo 138/2013 3 straipsnyje buvo nurodyta:

„*Compania Națională de Transport al Energiei Electrice „Transelectrica“ SA*, kaip perdavimo sistemos operatorė, privalo užtikrinti, kad 1 ir 2 straipsniuose nurodytų termofikacinių elektrinių pagaminta elektros energija pirmiausia būtų naudojama *Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei* (Nacionalinė energetikos reguliavimo institucija, ANRE) priimtose taisyklėse numatytais sąlygomis.“

14. Sprendimo Nr. 138/2013 4 straipsnyje buvo numatyta:

„Siekiant išlaikyti nacionalinės elektros sistemos saugumo lygį *Societatea Comercială Complexul Energetic Hunedoara SA* privalo pagal [ANRE] priimtas taisykles teikti perdavimo sistemos operatoriui ne mažesnės kaip 400 MW elektros galios papildomas paslaugas.“

15. Ta pačia tema minėto sprendimo 5 straipsnyje buvo nustatyta:

„Siekiant išlaikyti nacionalinės elektros sistemos saugumo lygį, *Societatea Comercială Complexul Energetic Oltenia SA* privalo pagal [ANRE] priimtas taisykles teikti perdavimo sistemos operatoriui ne mažesnės kaip 600 MW elektros galios papildomas paslaugas.“

16. Sprendimo Nr. 138/2013 6 straipsnyje buvo numatyta, kad „šiame sprendime numatytos priemonės taikomos nuo 2013 m. balandžio 15 d. iki 2015 m. liepos 1 d.“.

17. Vyriausybės nutarimu Nr. 941/2014 Sprendimo Nr. 138/2013 1, 3 ir 4 straipsniuose numatytų priemonių taikymas bendrovei *Complexul Energetic Hunedoara SA* buvo pratęstas iki 2017 m. gruodžio 31 d.

II. Faktinės aplinkybės, procesas pagrindinėje byloje ir prejudicinis klausimas

18. *SC Complexul Energetic Hunedoara SA* ir *SC Complexul Energetic Oltenia SA* yra dvi elektros energiją gaminančios bendrovės, naudojančios neatsinaujinančiuos energijos išteklius. Rumunijos teisės aktuose, kuriuos ką tik nurodžiau, buvo nustatytos trys joms taikytinos priemonės, kurias galima apibendrinti taip:

- dispečerinio valdymo metu bendrovė *Transelectrica*⁵ teikia pirmenybę Mintijos termofikacinės elektrinės, priklausančios *SC Complexul Energetic Hunedoara SA*, ir *SC Complexul Energetic Oltenia SA* pagamintai elektros energijai (Sprendimo Nr. 138/2013 3 straipsnis)⁶,
- užtikrinama prieiga prie minėtų termofikacinių elektrinių pagamintos elektros energijos perdavimo ir skirstymo sistemų, garantuojant nuolatinį jų veikimą ir pasiekiant ne mažesnę kaip 200 MW ir 500 MW vidutinę elektros galią (Įstatymo Nr. 123/2012 5 straipsnio 3 dalis ir Sprendimo Nr. 138/2013 1 ir 2 straipsniai, toliau – nagrinėjama priemonė),

⁵ *Transelectrica* yra Rumunijos elektros energijos perdavimo sistemos operatorė.

⁶ Man atrodo, kad Sprendimo Nr. 138/2013 3 straipsnyje nenustatyta jokia elektros energijos kiekio, kurią pirmenybės tvarka valdo *Transelectrica*, apribojimo, nes Įstatymo Nr. 123/2012 5 straipsnio 3 dalyje nustatyta 15 % riba taikoma tik garantuotos prieigos mechanizmui. Vis dėlto gali būti, kad elektros energijos, kuri buvo pagaminta Sprendimo Nr. 138/2013 3 straipsnyje nurodytais gamybos įrenginiais ir kuriai buvo taikomas pirmenybinis dispečerinis valdymas, kiekis neviršijo Direktyvos 2009/72 15 straipsnio 4 dalyje nustatytos 15 % ribos.

– *SC Complexul Energetic Hunedoara SA* ir *SC Complexul Energetic Oltenia SA* privalo teikti bendrovei *Transelectrica* ne mažesnės kaip 400 MW ir 600 MW elektros galios papildomas paslaugas (Sprendimo Nr. 138/2013 4 ir 5 straipsniai).

19. Elektros energiją gaminančios bendrovės *Hidroelectrica SA*, naudojančios atsinaujinančius energijos išteklius, akcininkė *Fondul Proprietatea SA* mano, jog dėl to, kad Rumunija ėmėsi šių priemonių, patyrė žalą nes, jos nuomone, šios priemonės yra valstybės pagalba *SC Complexul Energetic Hunedoara SA* ir *SC Complexul Energetic Oltenia SA*, kurias abi ji laiko savo konkurentėmis.

20. Siekdama apsaugoti savo interesus bendrovė *Fondul Proprietatea* pareiškė ieškinį *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas) dėl Sprendimo Nr. 138/2013 panaikinimo. 2015 m. kovo 10 d. sprendimu šis teismas atmetė jos skundą.

21. Tada ieškovė pateikė kasacinį skundą *Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția de Contencios Administrativ și Fiscal* (Aukščiausiojo Kasacinio ir Teisingumo Teismo administracinių ir mokestinių bylų kolegija, Rumunija). 2018 m. gegužės 22 d. sprendimu šis teismas iš dalies panaikino skundžiamą sprendimą, motyvuodamas tuo, kad *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas) neišnagrinėjo visų ieškovės nurodytų neteisėtumo pagrindų. Todėl *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Aukščiausiasis kasacinis ir Teisingumo Teismas) nurodė bylos šalims kreiptis į *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas), kad jis išnagrinėtų visus minėtus motyvus.

22. Nagrinėdamas sugrąžintą ieškinį dėl panaikinimo *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas), į kurį kreipėsi ieškovė, nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. SESV 107 straipsnis ir 108 straipsnio 3 dalis: ar Rumunijos valstybės priimtu teisės aktu, kuriame dviem bendrovėms, kurių kapitalo didžioji dalis priklauso valstybei, numatyta:

- a) suteikti pirmenybinę prieigą prie dispečerinio valdymo ir nustatyti perdavimo sistemos operatoriaus pareigą iš tų bendrovių pirkti papildomas paslaugas; ir
- b) suteikti garantuotą prieigą prie elektros tinklų tų dviejų bendrovių pagamintai elektros energijai ir taip užtikrinti jų tęstinę veiklą,

buvo suteikta valstybės pagalba, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnį, t. y. priemonė, kurią finansuoja valstybė arba kuri finansuojama iš valstybės išteklių ir kuri yra atrankiojo pobūdžio ir gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą? Jeigu atsakymas teigiamas, ar apie šią valstybės pagalbą reikia pranešti pagal SESV 108 straipsnio 3 dalį?

2. Direktyvos [2009/72/EB] 15 straipsnio 4 dalis: ar tai, kad Rumunijos valstybė suteikia garantuotą prieigą prie elektros tinklo dviem bendrovėms, kurių kapitalo didžioji dalis priklauso valstybei, ir taip užtikrina jų tęstinę veiklą, atitinka [šios direktyvos] 15 straipsnio 4 dalies nuostatas?“

III. Procesas Teisingumo Teisme

23. Dėl šių klausimų rašytines pastabas pateikė *Fondul Proprietatea*, *SC Complexul Energetic Oltenia SA* ir Europos Komisija.

24. Per 2021 m. birželio 2 d. įvykusį posėdį *Fondul Proprietatea* ir Komisija pateikė žodines pastabas.

IV. Analizė

25. Kaip jau buvo nurodyta, Teisingumo Teismo prašymu šioje išvadoje bus nagrinėjamas tik antrasis klausimas.

A. Pirminės pastabos dėl sąvokų „pirmenybinis dispečerinis valdymas“ ir „užtikrinta prieiga“

26. Atsižvelgiant į tai, kad direktyvų 2009/28 ir 2009/72 nuostatose nėra sąvokų „pirmenybinis dispečerinis valdymas“ ir „garantuota prieiga“ apibrėžties, man atrodo būtina jas pateikti.

1. Dėl sąvokos „pirmenybinis dispečerinis valdymas“

27. Kaip numatyta Direktyvos 2009/72 15 straipsnio 1 dalyje, perdavimo sistemos operatorius turi vykdyti gamybos įrenginių dispečerinį valdymą. Šiuo atžvilgiu sąvoka „dispečerinis valdymas“ gali būti apibrėžta, kaip Teisingumo Teismas nurodė Sprendime *ENEL*, kaip „veiksmai, kuriais sistemos operatorius „valdo“ reikiamą pajėgumą turinčius ir jo teritorijoje esančius gamybos įrenginius, atsižvelgdamas į poreikius, kad visada būtų užtikrinta elektros energijos pasiūlos ir paklausos pusiausvyra sistemoje ir taip garantuojamas nepertraukiamas elektros energijos tiekimas“⁷.

28. Pagal Direktyvos 2009/72 15 straipsnio 2 dalį tokiu atveju gamybos įrenginių dispečerinis valdymas vyksta remiantis kriterijais, kurie turi būti objektyvūs, paskelbti ir taikomi nediskriminuojant, visų pirma laikantis ekonominio pirmumo tvarkos. Šiuo atžvilgiu ekonominė pirmumo teisė apibrėžiama kaip „elektros energijos tiekimo šaltinių klasifikavimas pagal ekonominius kriterijus“⁸. Kalbant konkrečiai, gamybos įrenginių dispečerinis valdymas iš principo vyksta pradedant vertinti nuo mažiausios kainos pasiūlymo ir tęsiant didėjančia tvarka, kol bus patenkinta visa paklausa⁹.

29. Vis dėlto teisės aktų leidėjas pritaikė mano ką tik aprašytą dispečerinį valdymą, įtraukdamas sąvoką „pirmenybinis dispečerinis valdymas“. Pirmenybinio dispečerinio valdymo metu perdavimo sistemos operatorius gamybos įrenginius valdo remdamasis kitais kriterijais nei ekonominė pirmumo teisė. Iš tikrųjų praėjus tam tikram laikui po to, kai buvo priimta Direktyva 2009/72, teisės aktų leidėjas pirmenybinį dispečerinį valdymą (pirmenybinį skirstymą) apibrėžė taip: „elektrinių energijos skirstymas remiantis kitais kriterijais nei pasiūlymų pirkti ekonominis eiliškumas savarankiško skirstymo modelio atveju, o centrinio skirstymo modelio atveju – elektrinių energijos skirstymas remiantis dar ir kitais kriterijais nei pasiūlymų pirkti ekonominis eiliškumas bei tinklo apribojimai, suteikiant pirmenybę tam tikrų gamybos technologijų elektros energijos skirstymui“¹⁰. Nagrinėjamu atveju pagal Direktyvą 2009/72 pirmenybinis dispečerinis valdymas taikomas dviejų kategorijų gamybos įrenginiams.

⁷ 2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimas *ENEL* (C-242/10, EU:C:2011:861, 11 punktą).

⁸ Direktyvos 2009/72 2 straipsnis.

⁹ Žr. 2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimą *ENEL* (C-242/10, EU:C:2011:861, 87 punktą).

¹⁰ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2019/943 dėl elektros energijos vidaus rinkos (OL L 158, 2019, p. 54) 2 straipsnio 20 punktą.

30. Pirma, pagal Direktyvos 2009/28 16 straipsnio 2 dalies c punktą, į kurią daroma nuoroda Direktyvos 2009/72 15 straipsnio 3 dalyje, valstybės narės privalo teikti pirmenybę gamybos įrenginiams, kuriuose naudojami atsinaujinantieji energijos išteklių¹¹. Šis pirmenybinis valdymas, grindžiamas aplinkos apsaugos pagrindais¹², yra tam tikra šių įrenginių rėmimo priemonė¹³.

31. Antra, vadovaudamasi Direktyvos 2009/72 15 straipsnio 4 dalimi, valstybės narės gali teikti pirmenybę gamybos įrenginiams, kuriuose naudojami vietiniai pirminiai energijos išteklių¹⁴. Tačiau šis pirmenybinis dispečerinis valdymas, grindžiamas tiekimo saugumo siekais, vis dėlto neturi viršyti „15 % visos pirminės energijos kiekio, reikalingo atitinkamoje valstybėje narėje suvartojamai elektros energijai pagaminti per kalendorinius metus“.

2. Dėl sąvokos „garantuota prieiga“

32. Pagal Direktyvos 2009/28 16 straipsnio „Prieiga prie tinklų ir jų eksploatavimas“ 2 dalies b punktą valstybės narės „arba nustato pirmenybę elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių energijos išteklių, gamintojams naudotis elektros tinklų sistema arba užtikrina prieigą prie sistemos“¹⁵.

33. Vis dėlto šioje nuostatoje sąvoka „garantuota prieiga“ neapibrėžta ir joje nėra jokios aiškios nuorodos į valstybių narių teisę siekiant nustatyti jos prasmę ir apimtį. Todėl, remiantis Teisingumo Teismo suformuota jurisprudencija, ši sąvoka turi būti aiškinama autonomiškai ir vienodai, atsižvelgiant ne tik į jos formuluotę, bet ir į nuostatos kontekstą bei į teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslą¹⁶.

34. Garantuotos prieigos funkcija, jos įgyvendinimo pasekmės ir ja siekiamas tikslas yra nurodyti Direktyvos 2009/28 60 konstatuojamojoje dalyje. Pagal šią konstatuojamąją dalį garantuotos prieigos tikslas – užtikrinti, „kad visai parduotai ir paremtai elektros energijai bus suteikta prieiga prie tinklo“. Atsižvelgiant į garantuotos prieigos funkciją, ją suteikiant neišvengiamai siekiama „pasinaudoti kuo didesniu kiekiu elektros energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių [gaunamu] iš įrenginių, sujungtų su tinklu“. Galiausiai Sąjungos teisės aktų leidėjas siekė „integruoti atsinaujinančius energijos išteklius į elektros energijos vidaus rinką“ ir plėsti gamybos įrenginių, kuriuose naudojami atsinaujinantieji energijos išteklių, pirmenybinį dispečerinį valdymą.

35. Galiausiai negalima paneigti, kad dėl medžiagos, kuri padėtų suvokti sąvoką „garantuota prieiga“, retumo tikrai netampa lengviau ją suprasti. Vis dėlto, nors nagrinėjant prejudicinį klausimą nebūtina tiksliau apibrėžti šios sąvokos, manau, kad garantuota prieiga, kaip ji aprašyta

¹¹ Gamybos įrenginių, kuriuose naudojami atsinaujinantys energijos išteklių, pirmenybinis valdymas buvo numatytas dar direktyvose, kurios buvo priimtos prieš Direktyvą 2009/72 (1996 m. gruodžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 96/92/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių (OL L 27, 1997, p. 20; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 176) 8 straipsnio 3 dalyje, tapusioje Direktyvos 2003/54 11 straipsnio 3 dalimi). Be to, šis dispečerinis valdymas taip pat naudingas gamintojams, kurių gamybos įrenginiuose kartu gaminama ir šiluma, ir elektros energija (Direktyvos 2009/72 15 straipsnio 3 dalis).

¹² Žr. Direktyvos 96/92 28 konstatuojamąją dalį.

¹³ Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui „Energijos vidaus rinkos sukūrimas“, KOM(2001) 125 galutinis, p. 25.

¹⁴ Pirmenybės teikimas gamybos įrenginiams, naudojančiams vietinius pirminės energijos išteklius, buvo numatytas ir direktyvose, priimtose anksčiau nei Direktyva 2009/72 (Direktyvos 96/92 8 straipsnio 4 dalis, vėliau – Direktyvos 2003/54 11 straipsnio 4 dalis).

¹⁵ Direktyva 2009/28 pakeitė 2001 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2001/77/EB dėl elektros, pagamintos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, skatinimo elektros energijos vidaus rinkoje (OL L 283, 2001, p. 33; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 1 t., p. 349). Pagal Direktyvos 2001/77 7 straipsnio „Tinklo sistemos klausimai“ 1 dalį valstybės narės turėjo galimybę suteikti elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių energijos išteklių, gamintojams pirmenybę naudotis elektros tinklų sistema.

¹⁶ 2015 m. liepos 16 d. Sprendimas *Abcur* (C-544/13 ir C-545/13, EU:C:2015:481, 45 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

Direktyvos 2009/28 60 konstatuojamojoje dalyje, yra priemonė užtikrinti atsinaujinančius energijos išteklius naudojančioms gamintojoms prieigą prie tinklo sistemų, kad jie galėtų perduoti parduotą elektros energiją.

B. Prejudicinio klausimo performulavimas

36. Neginčijama, kad priimdama Įstatymo Nr. 123/2012 5 straipsnio 3 dalį ir Sprendimo Nr. 138/2013 1 ir 2 straipsnius Rumunija suteikė garantuotą prieigą prie tinklo sistemų neatsinaujinančius energijos išteklius naudojančioms gamintojoms.

37. Vis dėlto Įstatymo Nr. 123/2012 5 straipsnio 3 dalies formuluotė gali lemti tam tikrą nesusipratimą atskiriant garantuotą prieigą ir pirmenybinį dispečerinį valdymą, nes pagal šią nuostatą garantuota prieiga suteikiama, jeigu įvykdomos Direktyvos 2009/72 15 straipsnio 4 dalyje numatyto pirmenybinio dispečerinio valdymo sąlygos. Iš tikrųjų pagal Įstatymo Nr. 123/2012 5 straipsnio 3 dalį garantuota prieiga prie tinklų sistemų galėjo būti suteikta tik „elektros energijai, pagamintai elektrinėse, kuriose naudojamas šalyje pagamintas kuras, tačiau tik tokiam kiekiui per metus, kuris atitinka pirminės energijos kiekį, neviršijantį 15 % viso lygiaverčio kuro kiekio, būtino galutinį valstybės suvartojimą atitinkančiam elektros energijos kiekiui pagaminti“¹⁷.

38. Beje, Rumunijos Vyriausybė *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas) teigė, kad Įstatymo Nr. 123/2012 5 straipsnio 3 dalies tikslas – perkelti Direktyvos 2009/72 15 straipsnio 4 dalyje numatytą pirmenybinį valdymą į nacionalinę teisę. Man atrodo, kad dėl šios aplinkybės formuluodamas savo antrąjį klausimą dėl Įstatymo Nr. 123/2012 5 straipsnio 3 dalyje numatytos garantuotos prieigos suderinamumo su Sąjungos teise prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas rėmėsi šios direktyvos 15 straipsnio 4 dalimi.

39. Vis dėlto nemanau, kad Direktyvos 2009/72 15 straipsnio 4 dalis yra svarbiausia nuostata norint atsakyti į klausimą, kuris iš esmės pateiktas siekiant išsiaiškinti, ar valstybė narė gali suteikti garantuotą prieigą prie tinklų tam tikriems neatsinaujinančius energijos išteklius naudojančioms gamintojoms. Iš tikrųjų ši direktyvos nuostata susijusi tik su tam tikrų gamybos įrenginių, kuriuose naudojami vietiniai pirminės energijos ištekliai, pirmenybiniu dispečeriniu valdymu tam tikromis sąlygomis.

40. Pažymiu, kad vienintelė garantuotą prieigą reglamentuojanti nuostata yra Direktyvos 2009/28 16 straipsnio 2 dalies b punktas. Vis dėlto, kaip pažymėjo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, valstybių narių pareiga suteikti garantuotą prieigą prie tinklų sistemos įgyvendinama tik tiekiant iš atsinaujinančių išteklių pagamintą elektros energiją (toliau – žaliaji elektros energija). Taigi man atrodo būtina nustatyti, ar pagal šį straipsnį tokia prieiga suteikiama tik žaliajai elektros energijai.

41. Be to, man atrodo, kad, suteikiant Direktyvos 2009/28 16 straipsnio 2 dalies b punkte numatytą garantuotą prieigą prie tinklų sistemos, Direktyvos 2009/72 32 straipsnyje nurodytos trečiųjų šalių prieigos prie tinklų sistemos taisyklės pritaikomos tik iš dalies ir tik žaliajai elektros energijai.

¹⁷ Vis dėlto Sprendime Nr. 138/2013 garantuota prieiga (1 ir 2 straipsniai) aiškiai atskirta nuo pirmenybinio dispečerinio valdymo (3 straipsnis).

42. Iš tiesų Direktyvos 2009/72 32 straipsnyje, konkrečiai – jo 1 dalyje įtvirtintas laisvos trečiųjų šalių prieigos prie sistemos principas neatsiejamas nuo valstybėms narėms nustatyto draudimo nustatyti naudotojus diskriminuojančias prieigos prie sistemos taisykles. Kadangi garantuota prieiga yra priemonė užtikrinti atitinkamą teisę turinčių gamintojų prieigą prie tinklų sistemos, kad jie galėtų perduoti parduotą elektros energiją, ji tikrai daro poveikį tokios prieigos neturinčių gamintojų galimybei naudotis ta pačia sistema. Manau, kad dėl šio poveikio Rumunijos teisėje numatytą garantuotą prieigą reikia nagrinėti remiantis Direktyvos 2009/72 32 straipsnio 1 dalimi.

43. Man atrodo, kad toliau nagrinėjant šią temą taip pat būtina patikrinti, ar tokia garantuota prieiga, kokia numatyta Rumunijos teisėje, negalima pagal Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 ir 14 dalis. Iš tikrųjų iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad garantuotos prieigos suteikimas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme buvo grindžiamas būtinybe užtikrinti elektros energijos tiekimo saugumą. Kai tokiu pagrindimu buvo remiamasi Teisingumo Teisme, jis visada buvo nagrinėjamas remiantis Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 ir 14 dalimis, pagal kurias valstybėms narėms leidžiama tam tikromis sąlygomis apriboti laisvą trečiųjų šalių prieigą prie tos pačios direktyvos 32 straipsnio 1 dalyje nurodytų tinklų sistemų, kai taikant šią nuostatą kyla grėsmė, jog ji sutrukdytų elektros energijos sektoriaus įmonėms vykdyti su viešosios paslaugos teikimu susijusius įsipareigojimus.

44. Manau, kad šiomis aplinkybėmis siekiant pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui atsakymą, kuris būtų naudingas sprendžiant ginčą, būtina performuluoti Teisingumo Teismui pateiktą antrąjį klausimą¹⁸.

45. Taigi siūlau antrą klausimą performuluoti taip:

„Ar Direktyvos 2009/28 16 straipsnio 2 dalies b punkto ir Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 ir 14 dalių bei 32 straipsnio 1 dalies nuostatas reikia aiškinti taip, kad jomis draudžiamos tokios nacionalinės teisės nuostatos, kaip nagrinėjamos šioje byloje, pagal kurias, siekiant užtikrinti elektros energijos tiekimo saugumą, garantuota prieiga prie perdavimo ir skirstymo sistemų suteikiama tam tikriems neatsinaujinančius energijos išteklius naudojančioms elektros energijos gamintojams?“

C. Performuluoto prejudicinio klausimo analizė

46. Kaip jau nurodyta, bandysiu nustatyti, ar pagal Direktyvos 2009/28 16 straipsnio 2 dalies b punktą garantuota prieiga prie tinklų turi būti suteikiama tiktai žaliajai elektros energijai. Paskui išnagrinėsiu Rumunijos teisėje numatytą garantuotos prieigos prie sistemų apribojimą, susijusį su Direktyvos 2009/72 32 straipsnio 1 dalyje įtvirtintu trečiųjų šalių laisvos prieigos prie sistemos principu ir galimu jo pagrindimu tos pačios direktyvos 3 straipsnio 2 ir 14 dalimis.

1. Dėl garantuotos prieigos prie tinklų sistemos suteikimo iš neatsinaujinančių energijos išteklių pagamintai elektrai suderinamumo su Direktyvoje 2009/28 numatyta garantuota prieiga

47. Pagal Direktyvos 2009/28 16 straipsnio 2 dalies b punktą „valstybės narės taip pat arba nustato pirmenybę elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių energijos išteklių, gamintojams naudotis elektros tinklų sistema[,] arba užtikrina prieigą prie sistemos“. Siekdamas nustatyti, ar

¹⁸ Šiuo klausimu žr. 2020 m. gegužės 14 d. Sprendimą *T-Systems Magyarország* (C-263/19, EU:C:2020:373, 45 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

formuluodamas šią nuostatą Sąjungos teisės aktų leidėjas ketino užtikrinti garantuotą prieigą prie tinklų sistemos tikrai žaliajai elektros energijai, pateiksiu šios nuostatos pažodinį ir teleologinį išaiškinimą¹⁹. Manau, kad atlikus šią analizę reikės pripažinti, jog garantuotos prieigos suteikimas tam tikriems neatsinaujinančius energijos išteklius naudojančioms gamybos įrenginiams tam tikromis sąlygomis yra suderinamas su Direktyva 2009/28.

a) Dėl pažodinio aiškinimo

48. Direktyvos 2009/28 16 straipsnio 2 dalies b punktą išaiškinęs pažodžiui, negaliu padaryti išvados, kad valstybėms narėms draudžiama suteikti garantuotą prieigą prie sistemos tam tikriems gamybos įrenginiams, kuriuose naudojami neatsinaujinantieji energijos ištekliai.

49. Iš tikrųjų Direktyvos 2009/28 16 straipsnio 2 dalies b punkto versijoje prancūzų kalba nurodyta: „les États membres prévoient, en outre, soit un accès prioritaire, soit un accès garanti au réseau pour l'électricité produite à partir de sources d'énergie renouvelables“. Pagal tos pačios nuostatos versiją anglų kalba: „Member States shall also provide for either priority access or guaranteed access to the grid-system of electricity produced from renewable energy sources“. Galiausiai šios nuostatos versijoje estų kalba nurodyta, kad valstybės narės „sātestavad ka taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia kas eelistatud vői tagatud juurdepääsu võrgusüsteemile“.

50. Taigi kiekvienoje iš šių versijų nurodyta tam tikra pareiga, kurią vykdydamos valstybės narės turi suteikti žaliajai elektros energijai pirmenybinę arba garantuotą prieigą prie tinklų sistemos, bet neprivalo tokios prieigos suteikti vien šiai elektrai. Kitaip tariant, nė viena iš nagrinėtų Direktyvos 2009/28 16 straipsnio 2 dalies b punkto kalbinių versijų nėra pagrindas daryti išvadą, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas uždraudė valstybėms narėms suteikti garantuotą prieigą prie tinklų kitiems gamybos įrenginiams nei tie, kuriuose naudojami atsinaujinantieji energijos ištekliai.

b) Dėl teleologinio aiškinimo

51. Atliekant teleologinį nagrinėjamos nuostatos išaiškinimą, reikia pažymėti, kad perdavimo ir skirstymo tinklų pajėgumai yra iš esmės riboti. Taigi šiais tinklais nebūtinai galima perduoti visą elektros energiją, kuri pagaminama arba gali būti pagaminama naudojant atitinkamus įrenginius²⁰.

52. Kalbant apie Direktyvos 2009/28 16 straipsnio 2 dalies b punktą, pažymėtina, kad iš šios direktyvos 60 konstatuojamosios dalies matyti, jog suteikiant garantuotą prieigą prie tinklų sistemos visų pirma siekiama, panaudojant maksimalų žaliosios elektros energijos kiekį, įtraukti atsinaujinančius energijos išteklius į elektros energijos vidaus rinką. Taigi darau išvadą, kad sistemos operatoriai priskiria gamintojams, kuriems suteikiama garantuota prieiga, tam tikrus perdavimo pajėgumus, atitinkančius galimą panaudoti žaliosios elektros energijos kiekį.

¹⁹ 2014 m. rugsėjo 10 d. Sprendimas *Ben Alaya* (C-491/13, EU:C:2014:2187, 22 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

²⁰ Beje, tokia situacija yra numatyta Direktyvos 2009/72 32 straipsnio 2 dalyje, kurioje nurodyta, kad „perdavimo ar skirstymo sistemos operatorius gali atsakyti suteikti prieigą, jeigu trūksta reikiamų pajėgumų“.

53. Manau, kad, pirma, dėl iš esmės riboto perdavimo ir paskirstymo sistemų pajėgumo ir, antra, dėl pajėgumų priskyrimo remiantis garantuota prieiga, garantuotos prieigos prie tinklų sistemos suteikimas iš neatsinaujinančių energijos išteklių pagamintai elektros energijai tik tam tikromis aplinkybėmis gali nulemti žaliajai elektros energijai suteiktos garantuotos prieigos neužtikrinimą²¹.

54. Vis dėlto manau, kad šios aplinkybės neturi būti aiškinamos taip, kad pagal Direktyvos 2009/28 16 straipsnio 2 dalies b punktą visais atvejais draudžiama suteikti garantuotą prieigą prie tinklų tam tikriems atsinaujinančių energijos išteklių nenaudojantiems gamintojams.

55. Iš tikrųjų norint pasiekti šia nuostata siekiamą tikslą naudojant maksimalų žaliosios elektros energijos kiekį įtraukti atsinaujinančius energijos išteklius į elektros energijos vidaus rinką, nebūtina laikytis nuostatos, kad pagal Direktyvos 2009/28 16 straipsnio 2 dalies b punktą draudžiama suteikti garantuotą prieigą prie tinklų sistemos atsinaujinančių energijos išteklių nenaudojantiems gamintojams.

56. Be to, tokiam aiškinimui būdingas tam tikras radikalumas, kuris man atrodo nesuderinamas su didele valstybių narių diskrecija šioje srityje. Iš tiesų Teisingumo Teismas mano, kad priimdamas Direktyvą 2009/28 Sąjungos teisės aktų leidėjas nesiekė išsamiai suderinti nacionalinių paramos žaliosios energijos gamybai schemų²². Be to, šis aiškinimas atitinka bendresnę Teisingumo Teismo išvadą, kad „Sąjungos teisės aktuose nenumatytas visiškas teisės aktų suderinimas aplinkos srityje“²³. Todėl manau, kad valstybės narės turi didelę diskreciją įgyvendinti šią priemonę²⁴.

57. Dėl visų šių priežasčių aš, kaip ir Komisija, manau, kad valstybės narės garantuotos prieigos prie tinklų sistemos suteikimas neatsinaujinančius energijos išteklius naudojantiems gamintojams yra suderinamas su Direktyvos 2009/28 16 straipsnio 2 dalies b punkte nustatytu įpareigojimu tol, kol užtikrinama žaliosios elektros energijos gamintojams suteikta garantuota prieiga. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės patikrinti, ar žaliosios elektros energijos gamintojams iš tikrųjų buvo suteikta šios direktyvos 16 straipsnio 2 dalies b punkte numatyta garantuota prieiga prie tinklų sistemos²⁵.

2. Dėl garantuotos prieigos prie tinklų sistemos užtikrinimo tam tikriems gamybos įrenginiams suderinamumo su Direktyvoje 2009/72 įtvirtintomis prieigos taisyklėmis

58. Nagrinėdamas nacionalinių priemonių suderinamumą su direktyvose dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių²⁶ numatytomis trečiųjų šalių prieigos prie tinklų sistemų taisyklėmis Teisingumo Teismas nustatė specialią minėtą prieigą reglamentuojančių nuostatų deriniu grindžiamą analizės sistemą, kurią aš pristatysiu, o vėliau stengsiuosi jos laikytis.

²¹ Pavyzdžiui, jei viena valstybė narė suteiktų garantuotą prieigą prie savo tinklų sistemos visiems su ja sujungtiems gamybos įrenginiams, faktiškai šia prieiga nepasinaudotų nė vienas gamintojas. Taigi šiuo atveju tokią prieigą suteikusi valstybė narė pažeistų pagal Direktyvos 2009/28 16 straipsnio 2 dalies b punktą prisiimtus įsipareigojimus.

²² 2014 m. liepos 1 d. Sprendimas *Ålands Vindkraft* (C-573/12, EU:C:2014:2037, 59 punktas) ir 2018 m. spalio 4 d. Sprendimas *L.E.G.O.* (C-242/17, EU:C:2018:804, 53 ir paskesni punktai).

²³ 2011 m. liepos 21 d. Sprendimas *Azienda Agro-Zootecnica Franchini ir Eolica di Altamura* (C-2/10, EU:C:2011:502, 48 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

²⁴ 2018 m. spalio 4 d. Sprendimas *L.E.G.O.* (C-242/17, EU:C:2018:804, 54 punktas).

²⁵ Manau, kad Direktyvos 2009/28 16 straipsnio 2 dalies b punktas buvo perkeltas į Įstatymo Nr. 123/2012 70 straipsnio a punktą.

²⁶ Direktyva 2009/72 pakeitė Direktyvą 2003/54, kuria buvo pakeista Direktyva 96/92.

59. Direktyvos 2009/72 32 straipsnio 1 dalyje numatyta laisvos trečiųjų šalių prieigos prie tinklų sistemų principą Teisingumo Teismas pripažino „esmine priemone“, reikalinga, kad būtų užbaigtas elektros energijos vidaus rinkos kūrimas²⁷. Dėl šio principo svarbos jis linkęs manyti, kad bet koks valstybės narės nustatytas apribojimas leidžiamas tik tais atvejais, kai pagal Direktyvą 2009/72 gali būti taikomos išimtys ar nukrypti leidžiančios nuostatos²⁸.

60. Kiek tai susiję su tokiais išimtimis ar nukrypti leidžiančiomis nuostatomis, Teisingumo Teismas nagrinėja Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 ir 14 dalis tiek, kiek pagal jas valstybės narės leidžiama tam tikromis sąlygomis apriboti laisvą trečiųjų šalių prieigą prie šios direktyvos 32 straipsnio 1 dalyje nurodytų sistemų, jeigu taikant šią nuostatą kyla grėsmė, kad elektros energiją tiekiančios įmonės, kurioms priklauso gamybos įrenginiai, vykdo su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus, kurie gali būti susiję su tiekimo saugumu²⁹.

61. Kadangi kartu nagrinėjant nacionalinių priemonių suderinamumą su Direktyvos 2009/72 32 straipsnio 1 dalimi ir 3 straipsnio 2 bei 14 dalimis kiekvienu atveju reikia patikrinti jų proporcingumą, tokį patikrinimą Teisingumo Teismas atlieka analizės pabaigoje, mano nuomone, siekdamas išvengti bet kokio nereikalingo pakartojimo³⁰.

a) Dėl Direktyvos 2009/72 32 straipsnio 1 dalies

62. Laisvos trečiųjų šalių prieigos prie tinklų sistemų principas buvo pradėtas formuluoti priėmus Direktyvą 96/92³¹. Vėliau šis principas, kuris nuolat persvarstomas, buvo įtvirtintas direktyvose dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių³².

63. Direktyvos 2009/72 32 straipsnio 1 dalyje, be kita ko, numatyta, „kad būtų įgyvendinta paskelbtais tarifais grindžiama sistema, suteikianti trečiosioms šalims prieigą prie perdavimo ir skirstymo sistemų“. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nuolat laikosi nuomonės, kad ši teisė yra „viena iš esminių priemonių, kurias valstybės narės privalo įgyvendinti, kad būtų užbaigtas elektros energijos vidaus rinkos kūrimas“³³.

64. Be to, pagal šį principą valstybės narės draudžiama suteikti trečiosioms šalims prieigą prie sistemos diskriminuojančiomis sąlygomis. Iš tikrųjų Direktyvos 2009/72 32 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad nagrinėjama prieigos sistema turi būti „taikoma objektyviai, nediskriminuojant sistemos naudotojų“³⁴. Teisingumo Teismas valstybės narės nustatytą draudimą

²⁷ 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimas *citiworks* (C-439/06, EU:C:2008:298, 44 punktas), 2016 m. rugsėjo 29 d. Sprendimas *Essent Belgium* (C-492/14, EU:C:2016:732, 76 punktas) ir 2019 m. spalio 17 d. Sprendimas *Elektrozpredelenie Yug* (C-31/18, EU:C:2019:868, 41 punktas).

²⁸ 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimas *citiworks* (C-439/06, EU:C:2008:298, 55 punktas).

²⁹ 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimas *citiworks* (C-439/06, EU:C:2008:298, 58 punktas).

³⁰ 2016 m. rugsėjo 29 d. Sprendimas *Essent Belgium* (C-492/14, EU:C:2016:732, 86 ir 94 punktai).

³¹ Žr. Direktyvos 96/92 16 straipsnį ir su juo susijusią jurisprudenciją (2005 m. birželio 7 d. Sprendimo *VEMW ir kt.*, C-17/03, EU:C:2005:362, 37 ir 46 punktai).

³² Žr. Direktyvos 2003/54 20 straipsnį ir 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES (OL L 158, 2019, p. 125), 6 straipsnį.

³³ 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimas *citiworks* (C-439/06, EU:C:2008:298, 44 punktas), 2016 m. rugsėjo 29 d. Sprendimas *Essent Belgium* (C-492/14, EU:C:2016:732, 76 punktas) ir 2019 m. spalio 17 d. Sprendimas *Elektrozpredelenie Yug* (C-31/18, EU:C:2019:868, 41 punktas).

³⁴ *Hidroelectrica* turi teisę nebūti diskriminuojama pagal Direktyvos 2009/72 32 straipsnį (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 29 d. Sprendimo *Essent Belgium*, C-492/14, EU:C:2016:732, 71–75 punktus).

diskriminuoti trečiąsias šalis lygina su minėtos direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta bendresnio pobūdžio nuostata³⁵, pagal kurią valstybės narės negali diskriminuoti elektros energijos įmonių jų teisių ir įsipareigojimų atžvilgiu.

65. Iš to jis padarė išvadą, kad šios nuostatos „ypatinga bendro lygybės principo išraiška“³⁶, o pagal šį principą reikalaujama, „kad panašios situacijos nebūtų vertinamos skirtingai, o skirtingos – vienodai, jei toks vertinimas negali būti objektyviai pagrįstas“³⁷.

66. Taigi reikia kelti klausimą dėl skirtingo požiūrio nagrinėjamoje byloje buvimo.

67. Nagrinėjamu atveju pagal Įstatymo Nr. 123/2012 5 straipsnio 3 dalį ir Sprendimo Nr. 138/2013 1 ir 2 straipsnius bendrovėms *SC Complexul Energetic Hunedoara SA* ir *SC Complexul Energetic Oltenia SA* buvo užtikrinta mažiausiai 700 MW galios prieiga prie tinklų sistemos. Vien remiantis šiuo teiginiu galima daryti išvadą, kad laikomasi nevienodo požiūrio prieigą prie aptariamų tinklų turinčių ir neatsinaujinančius energijos išteklius naudojusią elektros energijos gamintojų nenaudai.

68. Priešingai, nei teigia Komisija, nemanau, kad būtina nuodugniau apibrėžti dėl mano ką tik nustatyto skirtingo požiūrio nukentėjusių gamybos įrenginių kategorijas. Visų pirma, jeigu nagrinėjama priemonė būtų taikoma visiems elektros energijos gamybos įrenginiams, kuriuose naudojamas vietinis kuras, taip pat būčiau konstatavęs nevienodą požiūrį, nes energijos išteklių degumas ir geografinė kilmė nėra Direktyvos 2009/72 32 straipsnio 1 dalyje nustatyti diferencijavimo kriterijai; beje, šioje nuostatoje nėra nustatyta jokie kriterijaus. Be to, kaip toliau nurodysiu nagrinėdamas Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 ir 14 dalis, reikia konstatuoti, kad esama kitų gamybos įrenginių, kurie gali būti naudojami teikiant tas pačias paslaugas kaip ir gamybos įrenginiai, kuriems taikoma nagrinėjama priemonė.

69. Bet kuriuo atveju vien nustatyti šį skirtingą požiūrį nepakanka, kad nagrinėjamą priemonę būtų galima kvalifikuoti kaip diskriminuojančią, nes ja siekiama teisėto tikslo³⁸.

70. Dėl tokio galimo skirtingo požiūrio pagrindimo reikia pažymėti, kad garantuotos prieigos prie elektros energijos, kurią gamina šalyje pagamintą kurą naudojančios elektrinės, suteikimas dėl priešasčių, susijusių su elektros energijos tiekimo saugumu, yra grindžiamas Įstatymo Nr. 123/2012 5 straipsnio 3 dalimi. Be to, iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad tokį pateisinimą nurodė šalys, kurios teigia, kad Rumunijos teisėje numatyta garantuota prieiga atitinka Sąjungos teisę.

71. Manau, kad nekyla jokių abejonių, jog nagrinėjama priemonė siekiamas tikslas, t. y. elektros energijos tiekimo Rumunijoje saugumas, yra teisėtas.

³⁵ 2005 m. birželio 7 d. Sprendimas *VEMW ir kt.* (C-17/03, EU:C:2005:362, 46 punktas). Nors jame nagrinėta Direktyva 96/92, jos 3 straipsnio 1 dalies nuostata šiuo klausimu yra tapati Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 1 daliai.

³⁶ 2005 m. birželio 7 d. Sprendimas *VEMW ir kt.* (C-17/03, EU:C:2005:362, 47 punktas) ir 2016 m. rugsėjo 29 d. Sprendimas *Essent Belgium* (C-492/14, EU:C:2016:732, 79 punktas).

³⁷ 2018 m. lapkričio 28 d. Sprendimas *Solvay Chimica Italia ir kt.* (C-262/17, C-263/17 ir C-273/17, EU:C:2018:961, 66 punktas).

³⁸ 2016 m. rugsėjo 29 d. Sprendimas *Essent Belgium* (C-492/14, EU:C:2016:732, 81 punktas).

72. Šiuo klausimu primenu, kad pagal Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 dalį valstybėms narėms leidžiama nustatyti viešųjų paslaugų teikimo įpareigojimus, susijusius su elektros gamybos įrenginių aprūpinimo saugumu³⁹. Be to, dėl SESV nuostatų, konkrečiai dėl jos 36 straipsnio, pažymėsiu, kad Teisingumo Teismas jau yra nurodęs, jog energijos tiekimo saugumo užtikrinimas gali būti priskiriamas prie visuomenės saugumo priežasčių⁴⁰.

73. Vis dėlto vien rėmimosi teisėtu tikslu nepakanka, kad skirtingas požiūris nebūtų laikomas „diskriminuojančiu“. Iš tikrųjų dar reikia, kad minėtą skirtingą požiūrį būtų galima pateisinti nagrinėjamu tikslu, „t. y. ar iš esmės jis grindžiamas objektyviu, pagrįstu ir siekiamam tikslui proporcingu kriterijumi“⁴¹.

74. Vis dėlto atsižvelgdamas į pirma primintą analizės sistemą savo argumentus dėl proporcingumo principo laikymosi išdėstysiu paskesniame savo išvados etape.

b) Dėl Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 ir 14 dalių

75. Kaip jau minėjau, valstybėms narėms yra palikta diskrecija imtis reikiamų priemonių, kad būtų sukurta trečiųjų šalių prieigos sistema, nėra pagrindas joms netaikyti Direktyvos 2009/72 32 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto laisvos prieigos prie tinklų sistemos principo, išskyrus atvejus, kai direktyvoje numatomos išimties arba nukrypti leidžiančios nuostatos⁴².

76. Taigi pagal Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 14 dalį valstybėms narėms leidžiama netaikyti šios direktyvos 32 straipsnio nuostatų, „jeigu šių nuostatų taikymas teisiškai ar faktiškai trukdytų vykdyti elektros energijos įmonėms nustatytus įpareigojimus teikti bendros ekonominės svarbos paslaugas ir jeigu tai nedarys tokio poveikio prekybos plėtrai, kuris prieštarautų Bendrijos interesams“.

77. Pratešiant šią nuostatą, Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad visiškai atsižvelgdamos į EB 86 straipsnį (dabar – SESV 106 straipsnis) valstybės narės elektros energijos gamintojams gali nustatyti viešųjų paslaugų teikimo įpareigojimus, kurie gali būti susiję su tiekimo saugumu⁴³.

78. Taigi šiuos įpareigojimus reikia suprasti kaip „viešąsias intervencijas į šios rinkos veikimą priemones, kuriomis tam, kad būtų įgyvendintas bendrasis ekonominis interesas, elektros energijos sektoriaus įmonės įpareigojamos minėtoje rinkoje veikti pagal viešosios valdžios institucijų nustatytus kriterijus“⁴⁴.

79. Vis dėlto viešųjų paslaugų įpareigojimai, kuriuos valstybė narė gali nustatyti elektros energijos įmonėms, yra apibrėžti. Iš tikrųjų Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad šie įpareigojimai turi būti „aiškiai apibrėžti, skaidrūs, nediskriminaciniai, patikrinami ir turi užtikrinti Bendrijos elektros energijos įmonėms vienodas galimybes teikti paslaugas nacionaliniams vartotojams“.

³⁹ Taip pat žr. Direktyvos 2009/72 46 konstatuojamąją dalį.

⁴⁰ 2020 m. rugsėjo 17 d. Sprendimas *Hidroelectrica* (C-648/18, EU:C:2020:723, 36 punktą).

⁴¹ 2016 m. rugsėjo 29 d. Sprendimas *Essent Belgium* (C-492/14, EU:C:2016:732, 85 punktą).

⁴² 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimas *citiworks* (C-439/06, EU:C:2008:298, 55 punktą).

⁴³ 2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimas *ENEL* (C-242/10, EU:C:2011:861, 38 punktą) ir 2016 m. rugsėjo 29 d. Sprendimas *Essent Belgium* (C-492/14, EU:C:2016:732, 87 punktą).

⁴⁴ 2019 m. gruodžio 19 d. Sprendimas *Engie Cartagena* (C-523/18, EU:C:2019:1129, 45 punktą).

80. Siekdamas atsižvelgti į SESV 106 straipsnį Teisingumo Teismas nusprendė, kad iš pačios šios nuostatos formuluotės matyti, jog su viešąja paslauga susiję įsipareigojimai, kuriuos įmonėms leidžiama nustatyti pagal Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 dalį, turi atitikti proporcingumo principą⁴⁵.

81. Iš visų šių nuostatų darau išvadą, kad valstybės narės gali nustatyti gamintojams viešųjų paslaugų teikimo įpareigojimus, susijusius su tiekimo saugumu, net jei šių įpareigojimų vykdymas kliudytų trečiosioms šalims laisvai naudotis tinklų sistemomis.

82. Vis dėlto ši valstybėms narėms palikta galimybė nėra neribota, nes nacionalinės priemonės, kurios turi būti taikomos siekiant teikti bendros ekonominės svarbos viešąsias paslaugas, priimtose dėl bendros ekonominės svarbos, bet kuriuo atveju negali daryti tokio poveikio prekybos plėtrai, kuris prieštarautų Sąjungos interesams. Be to, kartu su šiomis priemonėmis nustatomi įpareigojimai turi būti aiškiai apibrėžti, skaidrūs, nediskriminaciniai ir patikrinami. Visų pirma, nustatant viešųjų paslaugų teikimo įpareigojimus, Sąjungos gamintojams turi būti užtikrinama vienoda prieiga prie nacionalinių vartotojų. Galiausiai tie patys įpareigojimai turi atitikti proporcingumo principą.

83. Nors *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas) turi patikrinti, ar šioje byloje nagrinėjama priemonė, pirma, iš tikrųjų nustatomi su viešąja paslauga susiję įpareigojimai ir, antra, ar ji atitinka visus pirma nurodytus reikalavimus, Teisingumo Teismas galės jam pateikti visus paaiškinimus, reikalingus norint tai padaryti.

84. Be to, turiu su tam tikra nuostaba pažymėti, kad šalys, kurios tvirtina, jog nagrinėjama priemonė atitinka Sąjungos teisę, remiasi tiekimo saugumu, bet nė viena iš jų nesiremia Direktyvos 2009/72 3 straipsniu, todėl nenurodo priežasčių, dėl kurių mano, kad Rumunijos teisėje numatyta garantuota prieiga atitinka šioje nuostatoje išdėstytus reikalavimus.

85. Dėl nagrinėjamiems gamybos įrenginiams taikomų viešųjų paslaugų įpareigojimų buvimo nemanau, kad Rumunijos teisėje numatyta garantuota prieiga priskirtina prie tokių įpareigojimų. Iš tikrųjų garantuota prieiga prie tinklų sistemos neriboja gamintojų, kuriems ši prieiga suteikiama elektros rinkoje, veikimo laisvės. Atvirkščiai, asmenys, kuriems suteikiama tokia prieiga, gauna realios ekonominės naudos, nes jiems užtikrinama, kad parduota elektros energija bus perduota.

86. Be to, man neaiški Rumunijos vyriausybės taikoma procedūra ir priežastys, dėl kurių ji pasitelkė nagrinėjamus gamybos įrenginius. Pavyzdžiui, kiek tai susiję su diskriminaciniu nagrinėjamos priemonės pobūdžiu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės nustatyti, ar yra kitų gamintojų, galinčių vykdyti tokius pat su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus, kokie nurodyti Sprendime Nr. 138/2013⁴⁶.

87. Kalbant apie reikalavimą, kad nustatant viešųjų paslaugų įpareigojimus Sąjungos elektros energijos įmonėms turi būti užtikrinta vienoda prieiga prie nacionalinių vartotojų, pažymėtina, kad, kaip jau buvo nurodyta, garantuota prieiga yra priemonė užtikrinti tokią teisę turintiems gamintojams prieigą prie tinklų sistemos, kad būtų galima perduoti parduotą elektros energiją.

⁴⁵ 2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimas *ENEL* (C-242/10, EU:C:2011:861, 42 punktą).

⁴⁶ Žr. 2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimą *ENEL* (C-242/10, EU:C:2011:861, 86 punktą) ir 2016 m. rugsėjo 29 d. Sprendimą *Essent Belgium* (C-492/14, EU:C:2016:732, 89 punktą).

88. Atsižvelgdamas į, pirma, ribotus perdavimo ir paskirstymo sistemų pajėgumus ir, antra, pajėgumų, prie kurių suteikiama garantuota prieiga, priskyrimą, darau išvadą, kad dėl taip suteiktų pajėgumų sumažėja galimybė perduoti elektros energiją, pagamintą panaudojant įrenginius, kuriems tokia prieiga netaikoma. Taigi šie gamintojai negali visiškai ar iš dalies įvykdyti sudarytų sandorių. Kitaip tariant, jei suteikta garantuota prieiga nėra nepakankamo tinklų pajėgumo priežastis, dėl tokios prieigos jis gali tapti dar svarbesnis įrenginiams, kuriems ji netaikoma.

89. Šiuo klausimu pažymiu, kad nagrinėjamu atveju pagal Įstatymo Nr. 123/2012 5 straipsnio 3 dalį ir Sprendimo Nr. 138/2013 1 ir 2 straipsnius gamybos įrenginiams buvo užtikrinta ne mažiau kaip 700 MW galios prieiga prie elektros tinklų.

90. Taigi nagrinėjama priemonė, bent jau potencialiai ir iš dalies, buvo sutrukdyta gamintojams, kuriems ji netaikoma, vykdyti sudarytus sandorius, todėl ji galėjo daryti neigiamą poveikį Sąjungos elektros energijos gamintojų vienodai prieigai prie nacionalinių vartotojų.

91. Jeigu Teisingumo Teismas pritartų šioms pastaboms, reikėtų konstatuoti, kad nagrinėjama priemonė yra nesuderinama su Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 ir 14 dalimis ir 32 straipsnio 1 dalimi. Jeigu vis dėlto taip nebūtų, toliau išdėstytuose argumentuose aptarsiu nagrinėjamos priemonės suderinamumą su reikšmingomis nuostatomis.

92. Nagrinėdamas, kiek reikia atsižvelgti į SESV 106 straipsnį, Teisingumo Teismas nusprendė, kad nacionalinės teisės aktai, kuriais nustatomi su viešąja paslauga susiję įpareigojimai, turi atitikti proporcingumo principą ir dėl to „turi užtikrinti jais siekiamo tikslo įgyvendinimą ir neviršyti to, kas būtina jam pasiekti“⁴⁷.

c) Dėl proporcingumo principo laikymosi

93. Kaip *Ministerul Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri* (Ekonomikos, energetikos ir verslo ministerija, Rumunija) nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme, nagrinėjama priemonė buvo priimta taikant pirmenybinį dispečerinį valdymą ir pareigą teikti papildomas paslaugas, siekiant sutelkti gamybos pajėgumus, kurie yra reikalingi dėl daugelio priežasčių, tačiau visi kelia grėsmę elektros energijos tiekimo Rumunijoje saugumui.

94. Iš tikrųjų reikėjo sutelkti gamybos pajėgumus, kuriuose naudojami neatsinaujinantys energijos ištekliai, siekiant, pirma, patenkinti paklausą vartojimo piko metu, antra, turėti įrenginių, galinčių pakeisti įrenginius, kuriuose naudojami atsinaujinantys energijos ištekliai, jeigu pirmojo šaltinio neliktų, ir, trečia, galiausiai reaguoti į tikėtiną tarpvalstybinės prekybos masto augimą įgyvendinant projektą 4M MC⁴⁸.

95. Nagrinėjant proporcingumą, pirmiausia reikia patikrinti, ar naudojant šią priemonę galima pasiekti tikslą sutelkti gamybos pajėgumus. Dėl to man kyla klausimas, kodėl tiek Sprendime Nr. 138/2013, tiek nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad Rumunijos teisėje numatant tokią garantuotą prieigą buvo užtikrintas gamybos įrenginių, kuriems ji buvo suteikta, „tėstinis veikimas“. Mano nuomone, garantuota prieiga savaime negalima užtikrinti nuolatinio gamybos įrenginio veikimo, nes tai yra tik prieigos prie tinklų sistemos garantija. Mano

⁴⁷ 2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimas *ENEL* (C-242/10, EU:C:2011:861, 55 punktas).

⁴⁸ „The 4M Market coupling is the day ahead electricity trading platform of the CEE region“ (Sterpu, V. *The analysis of 4M MC electricity market*“, Erasmus University Rotterdam, 2018, p. 8 (<https://thesis.EUR.nl/pub/44746/Sterpu-V.-447658-.pdf>).

nuomone, dėl toliau nurodytų priešasčių būtų teisingiau manyti, kad nuolatinį *SC Complexul Energetic Hunedoara* ir *SC Complexul Energetic Oltenia* įrenginių veikimą nulėmė Rumunijos teisėje numatytas pirmenybinis dispečerinis valdymas ir garantuota prieiga⁴⁹.

96. Visų pirma, taikant pirmenybinį dispečerinį valdymą, bendrovė *Transelectrica* galėjo valdyti *SC Complexul Energetic Hunedoara* ir *SC Complexul Energetic Oltenia* įrenginius, neatsižvelgiant į ekonomikos pirmumo tvarką. Be to, suteikiant garantuotą prieigą tiems įrenginiams buvo užtikrinta, kad pirmenybės tvarka pagaminta ir dispečerių skirstoma elektros energija galėtų patekti į tinklų sistemą, net jeigu dėl jų esamų pajėgumų tikriausiai to nebūtų galima padaryti.

97. Šiuo klausimu pažymėsiu, kad garantuotos prieigos vertė priklauso nuo perdavimo ir skirstymo tinklų sistemos pajėgumo. Taigi, jeigu perdavimo ir skirstymo tinklų sistemos pajėgumai struktūriškai nepakankami, garantuotos prieigos užtikrinimas gamybos įrenginiams, kuriems ji suteikiama, dar vertingesnis. Priešingu atveju garantuota prieiga prie tinklų sistemos netenka prasmės, nes jos pajėgumai yra didesni už į tinklus patenkančios elektros energijos kiekį.

98. Neabejoju, kad, iš dalies užtikrinant tęstinį gamybos įrenginių, kuriems suteikiama prieiga, veikimą, garantuota prieiga padėjo sutelkti gamybos pajėgumus, leidžiančius užtikrinti valstybės narės, kaip antai Rumunijos, apsirūpinimo elektros energija saugumą⁵⁰.

99. Antra, reikia išnagrinėti klausimą, ar nagrinėjama priemonė gali būti laikoma būtina tikslui sukurti gamybos pajėgumus pasiekti. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės patikrinti, ar dėl garantuotos prieigos nebuvimo gali kilti pavojus, kad gamybos įrenginiai, kuriems ji buvo suteikta, galėtų, pirma, vykdyti su viešosios paslaugos teikimu susijusius įpareigojimus ir, antra, išsiaiškinti, ar šių pareigų nebuvo galima vykdyti kitomis priemonėmis, kuriomis nebūtų pažeista teisė į prieigą prie tinklo⁵¹.

100. Dėl rizikos, kad gamintojams gali būti kliudoma vykdyti su viešosios paslaugos teikimu susijusius įpareigojimus, manau, kad jeigu jiems nebūtų taikoma nagrinėjama priemonė, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas galėtų kelti klausimą dėl perdavimo ir skirstymo sistemų pajėgumo ir, kalbant konkrečiau, dėl jų struktūrinio pakankamumo ar nepakankamumo.

101. Kalbant apie kitas priemones, kuriomis nepažeidžiama teisė gauti prieigą prie tinklų ir galima vykdyti su viešąja paslauga susijusius įpareigojimus, pažymėtina, kad Teisingumo Teismas galėtų naudingai remtis savo jurisprudencija, pagal kurią, „nors valstybė narė, kuri remiasi 90 straipsnio 2 dalimi, tikrai turi įrodyti, kad šioje nuostatoje numatytos sąlygos yra įvykdytos, dėl šios įrodinėjimo pareigos negalima reikalauti, kad ši valstybė narė, nuodugniai nurodydama priežastis, dėl kurių, jeigu inkriminuojamos priemonės būtų panaikintos, jos požiūriu, kiltų grėsmė bendros ekonominės svarbos paslaugų teikimui priimtinomis ekonominėmis sąlygomis, nueitų dar toliau, siekdama įrodyti, kad nėra jokios įsivaizduojamos ar hipotetinės priemonės, kuria naudojantis būtų galima užtikrinti minėtų užduočių vykdymą tomis pačiomis sąlygomis“⁵².

⁴⁹ Be šio pirmojo mechanizmo, kurį sudaro pirmenybinis dispečerinis valdymas ir garantuota prieiga, buvo sukurtas antrasis, kuriuo, mano nuomone, siekta to paties tikslo: buvo nustatytas *SC Complexul Energetic Hunedoara SA* ir *SC Complexul Energetic Oltenia SA* įpareigojimas teikti bendrovei *Transelectrica* ne mažesnės kaip 1 000 MW elektros galios papildomas paslaugas.

⁵⁰ Kaip jau minėta šioje išvadoje, Direktyvos 2009/28 60 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad garantuota prieiga „sudar[o] sąlygas pasinaudoti kuo didesniu kiekiu elektros energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių iš įrenginių, sujungtų su tinklu“.

⁵¹ 2008 m. gegužės 22 d. Teisingumo Teismo sprendimas *cityworks* (C-439/06, ECLI:EU:C:2008:298, 60 punktas).

⁵² 1997 m. spalio 23 d. Sprendimas *Komisija / Prancūzija* (C-159/94, EU:C:1997:501, 101 punktas).

102. Galiausiai manau, kad į antrąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti taip, kad valstybė narė gali suteikti garantuotą prieigą prie sistemų tam tikriems neatsinaujinančius energijos išteklius naudojančioms elektros energijos gamintojams, kad užtikrintų elektros tiekimo saugumą, jeigu, pirma, atsinaujinančių išteklių energijai užtikrinama pagal

Direktyvos 2009/28 16 straipsnio 2 dalies b punktą suteikiama prieiga prie tinklų sistemos ir, antra, jeigu įvykdomi Direktyvos 2009/72 32 straipsnio 1 dalyje nurodyti reikalavimai, o jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nustato, kad tiems patiems elektros energijos gamintojams yra nustatyti įpareigojimai teikti viešąsias paslaugas, – šios direktyvos 3 straipsnio 2 ir 14 dalyse nurodyti reikalavimai, taip pat jeigu pagal šias taisykles neviršijama tai, kas būtina jomis siekiamam tikslui įgyvendinti.

V. Išvada

103. Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas, Rumunija) pateiktą antrą performuluotą prejudicinį klausimą:

2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/28/EB dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją, iš dalies keičiančios bei vėliau panaikinančios [d]irektyvas 2001/77/EB ir 2003/30/EB, 16 straipsnio 2 dalies b punktas ir 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 2003/54/EB, 3 straipsnio 2 ir 14 dalys bei 32 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas nedraudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, kokia nagrinėjama šioje byloje, pagal kurią garantuota prieiga prie perdavimo ir skirstymo sistemų suteikiama tam tikriems neatsinaujinančius energijos išteklius naudojančioms elektros energijos gamintojams, siekiant užtikrinti elektros tiekimo saugumą, jeigu atsinaujinančių išteklių energijai užtikrinama pagal Direktyvos 2009/28 16 straipsnio 2 dalies b punktą suteikta prieiga prie tinklų sistemos, įvykdomi Direktyvos 2009/72 32 straipsnio 1 dalyje nurodyti reikalavimai, o jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nustato, kad tiems patiems elektros energijos gamintojams yra nustatyti įpareigojimai teikti viešąsias paslaugas, – šios direktyvos 3 straipsnio 2 ir 14 dalyse nurodyti reikalavimai, taip pat, jeigu šiomis taisyklėmis neviršijama tai, kas būtina jomis siekiamam tikslui įgyvendinti. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar ši sąlyga tenkinama pagrindinėje byloje.